

3. Козенкова Т. Трансфертні ціни в групі компаній // Проблеми теорії та практики управління. – 2007. – № 8. – С. 49–59.

4. Терещенко О. О. Трансфертне ціноутворення як інструмент конт-ролінгу / О. О. Терещенко, Н. В. Волошанюк // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 127–136.

5. Гладких Д. М. Організаційна і кадрова складові діяльності українських банків / Д. М. Гладких // Формування ринкових відносин в Україні. – 2003. – № 2. – С. 87–90.

6. Рид Э. Коммерческие банки. / Э. Рид, Р. Коттер, Э. Гилл, Р. Смит. – М.: СП «Космополис», 2006. – 504 с.

7. Дубінін В. О. Вибір оптимальної організаційної структури банку / В. О. Дубінін // Проблеми і перспективи

розвитку банківської системи України: Зб. наук. праць. – Т. 7. – Суми: ВВП «Мрія-1» Лтд, 2003. – С. 289–294.

8. Kryklij, O., Maslak, N., Pozhar, O. et. al. (2011). Bankivskiy menedzhment: pytannya teoriji ta praktyky [Banking Management: Theory and Practice]. Sumy : DVNZ «UABS NBU».

9. Shih, Andre. Transfer Pricing: Pitfalls in Using Multiple Benchmark Yield Curves [Text] / Andre, Shih, David, Crandon, Steven, Wofford // Journal of Performance Management. – 2004. – Jul. – P. 33–46.

10. King B. Bank 2.0: how customer behavior and technology will change the future of financial services / Brett King. – Singapore : Marshall Cavendish Business, 2010. – 399 с.

УДК 330

О.В. ДІБРОВА,

аспірант, Київський національний університет технологій та дизайну

Інформаційна безпека наукоємного сектору як фактор розвитку національної економіки

Стаття присвячена теоретичним, методичним і практичним питанням інформаційної безпеки в наукоємному секторі економіки.

Ключові слова: управління інформаційною безпекою, наукоємний сектор, інформаційна політика, наукоємність, інформаційні технології.

О.В. ДИБРОВА,

аспірант, Киевский национальный университет технологий и дизайна

Информационная безопасность как фактор развития национальной экономики

Статья посвящена теоретическим, методическим и практическим вопросам информационной безопасности в наукоёмком секторе экономики.

Ключевые слова: управление информационной безопасностью, наукоёмкий сектор, информационная политика, наукоёмкость, информационные технологии.

O. DIBROVA,

postgraduate student, Kyiv National University of Technology and Design

Information security of science-intensive sector as developing factor of national economy

The article is devoted to theoretical, methodological and practical issues of information security in the science-intensive sector of the economy.

Key words: information security management, science-intensive sector, information policy, science-intensive, information technologies.

Постановка завдання. У сучасному світі, за експертними розрахунками, більше 75% економічного зростання є наслідком застосування нових знань і впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Ці знання та досягнення генеруються в наукоємних видах економічної ді-

яльності. Ефективне використання інтелектуального, науково-технічного і виробничого потенціалів економічних суб'єктів має стати потужним джерелом розвитку виробництва на базі впровадження інновацій. Високий рівень наукоємності економіки забезпечується відповідною підго-

товкою людського капіталу країни, в першу чергу в компоненті освіти, а також відповідним матеріально-технічним рівнем забезпечення діяльності видів економічної діяльності.

Одним з найактуальніших питань сьогодення є питання забезпечення інформаційної безпеки наукоємного сектору враховуючи всі його особливості. Сучасна інформатизація якісно поліпшує досягнення цілей діяльності організацій та підприємств і є умовою розвитку країни.

Аналіз досліджень та публікацій. Вітчизняними та зарубіжними вченими вже приділено увагу різним аспектам окресленої проблематики. Це: О. В. Ареф'єва, М. А. Бендіков, Т. Є. Воронкова, В. К. Галіцин, Т. Н. Гладченко, В. В. Глушак, О.М. Горбатюк, М. М. Єрмошенко, В. А. Забродський, В. А. Іванов, Н. О. Іванченко, О. С. Кириченко, В. В. Лойко, А. І. Могільний, Х. Маул, У. Мітчелл, О. О. Олейников, Г. С. Рожнов, В.Я.Рубан, А. С. Соєнін, О. О. Сунцова, В. В. Шликов, О. Ю. Чубукова, В. І. Ярочкін та ін.

Окремі аспекти наукоємності розглянуті у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: П.А. Борисенка, О. Є. Варшавського, М. М. Кошєвого, О. В. Манойленка, М.Мейер, О.Б. Саліхової, К.Сміта, С.В.Устенка та інших.

Результати їх досліджень свідчать, що для підприємств наукоємного сектору економіки важливим є вчасно та точно передбачити стан інформаційної безпеки для того, щоб вжити необхідних заходів.

Метою цієї статті є аналіз складових інформаційної безпеки наукоємного сектора національної економіки як одного з основних факторів росту рівня конкурентоздатності держави.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах економічний розвиток країни потребує поглиблення інтеграції науки та промислового виробництва, поширення інновацій та глибокої модернізації, що сприятиме підвищенню конкурентності як країни в цілому, так і її суб'єктів. Розвиток процесів глобалізації в світі створює передумови для прискореного розвитку інформаційної економіки. Це прямо пов'язано з інформаційною та соціально-економічною нерівністю, яка виникає між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються, внаслідок суттєвої різниці в темпах зростання обсягів та номенклатури товарів і послуг, які виробляються та надаються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Одним з найактуальніших питань сьогодення

є питання забезпечення інформаційної безпеки наукоємного сектору враховуючи всі його особливості. Сучасна інформатизація якісно поліпшує досягнення цілей діяльності організацій та підприємств і є умовою розвитку країни.

Складність та суперечність питання інформаційної безпеки полягає в тому, що в основному увага інформаційній безпеці приділяється суто технічним аспектам. Проте інформація є суттєвим чинником розвитку економіки, зокрема товаром чи послугою. Інформація є товаром, отже втрата якого може призвести як до позитивних так і негативних наслідків та збитків. Поняття управління інформаційною безпекою наукоємного сектору на сьогодні є не до кінця вирішеним та потребує подальших досліджень, незважаючи на значну кількість наукових праць.

Інформація сьогодні – суттєвий чинник впливу на розвиток економіки і один з основних ресурсів її розвитку. Без інформації перестане функціонувати як міжнародний ринок, так будь-які національна економіка та державний апарат. Адже інформація може як сприяти розвитку, так і спричинити невідворотні наслідки та збитки.

Широкі можливості для розвитку чергу дали потужний розвиток науково-технічного прогресу, результати якого забезпечили суттєві переваги окремим суб'єктам. В той же час, зазначені переваги в умовах ринкових відносин досить швидко стали об'єктом інтересу інших осіб. Тобто, науково-технічні досягнення як об'єкти інтелектуальної власності, що мають інформаційні характеристики виявили потребу у захисті. Розвиток наукоємного сектору в Україні в першу чергу зосереджений на розвитку сфери наукоємного виробництва в промисловості та формуванні повноцінної інноваційної інфраструктури, що здатна комерціалізувати розробки вітчизняних науковців. Сучасний стан науково-технічного потенціалу України характеризується падінням рівня наукоємності виробництва та рівня наукоємності праці, що, як наслідок, призводить до зниження конкурентоспроможності вітчизняного обладнання, технологічних процесів та збільшення залежності від імпорту наукових досягнень. Також варто зазначити, що щорічно зменшується кількість організацій які здійснюють наукову та науково-технічну діяльність, а рівень розвитку науки прямо залежить від кількості підприємств та організацій, які здійснюють наукову діяльність.

Наукоємність – це один з показників, що характеризують технологію виробництва продукції

та відображає ступінь її зв'язку з науковими дослідженнями та розробками. Наукоємний сектор характеризується досить високими витратами на науково-технічні розробки, високим рівнем впровадження інновацій, реалізації новітніх технологій та виконання науково-дослідних робіт. Тобто до наукоємного сектору ми можемо віднести галузі виробництва та сфери послуг, продукція та послуги яких є наукоємними та які здійснюють наукові та науково-технічні дослідження, широко впроваджують інновації та стимулюють розвиток науки. Одним з найактуальніших питань сьогодення є питання забезпечення інформаційної безпеки наукоємного сектору враховуючи всі його особливості. Сучасна інформатизація якісно поліпшує досягнення цілей діяльності організацій та підприємств і є умовою розвитку країни.

Діяльність наукоємного сектору не можлива без використання новітніх інформаційних технологій, задля створення нових інформаційних продуктів, отримання інформації необхідної для діяльності, обміну інформацією та її продажу. Тому інформаційна безпека наукоємного сектору економіки має бути винесена на перший план серед пріоритетних напрямів розвитку. Інформаційною безпекою наукоємного сектору економіки слід вважати – комплексну систему механізмів забезпечення інформаційної безпеки та методів захисту інформації, якою володіють підприємства, від несанкціонованого доступу, руйнування, модифікації, розкриття і затримок при надходженні, та підтримуючої її інфраструктури від будь-яких випадкових або зловмисних дій, результатом яких може бути нанесення її власникам збитків, а також система попередження та реагування на негативні інформаційний впливи та операції, що можуть спричинити негативні наслідки для науково-технологічного потенціалу держави.

Щодо інформаційної безпеки наукоємного сектору, то показниками що характеризують рівень інформаційної безпеки є ймовірності виникнення загроз інформаційній безпеці. Функції інформаційної безпеки наукоємного сектору економіки полягають у ефективному управлінні системою забезпечення інформаційної безпеки, використанні ефективних механізмів управління.

Ефективне управління в даний час є ключовою вимогою, що пред'являються до підприємств і організацій з боку ринку. Постійні зміни, насамперед в економічному середовищі, ведуть до

безперервного пошуку і вдосконалення стратегії і тактики ведення бізнесу. З іншого боку, в сучасних умовах неможливо досягти ефективного ведення бізнесу без використання інформаційних технологій, які, в свою чергу, бурхливо і інтенсивно розвиваються саме під впливом стоять перед бізнесом стратегічних і тактичних завдань. Залежність від інформаційних технологій проявляється у формуванні прихильності до різного роду інформаційних продуктів та способів їх подання в інформаційне середовище. Використання інформаційних систем і технологій пов'язане з певною сукупністю ризиків та небезпек. Процесами, що впливають на інформаційну безпеку наукоємних виробництв є різноманітні інформаційні впливи, операції та загрози інформаційній безпеці також ризики інформаційної безпеки.

Інформаційна безпека наукоємного сектору економіки – система механізмів забезпечення інформаційної безпеки, а також методів захисту інформації, якою володіють підприємства, від несанкціонованого доступу, руйнування, модифікації, розкриття і затримок при надходженні, та підтримуючої її інфраструктури від будь-яких випадкових або зловмисних дій, результатом яких може бути нанесення її власникам збитків, а також система попередження та реагування на негативні інформаційний впливи та операції, що можуть спричинити негативні наслідки для науково-технологічного потенціалу держави.

Управління інформаційною безпекою в наукоємному секторі являє собою систему адміністративних органів і управлінських структур, за допомогою яких вирішуються основні завдання та досягаються цілі наукоємного сектору, відбувається процес встановлення внутрішніх зв'язків між елементами, що утворюють структуру сектору. Чинниками, що визначають рівень інформаційної безпеки наукоємного сектору економіки є:

1. Визначення пріоритетів науково-технічної політики.
2. Системний розвиток законодавчої бази.
3. Здійснення структурних перетворень.
4. Комерціалізація науково-виробничої діяльності.
5. Міжнародне співробітництво.
6. Раціональний захист внутрішнього ринку, цілеспрямовані активні дії по завоюванню вітчизняними товаровиробниками світового ринку.
7. Створення ефективного державного механізму поширення і впровадження інновацій.

8. Створення науково–технічних та інвестиційних відділів в новітніх областях досліджень і розробок.

Наслідками таких впливів є неякісна реалізація цілей забезпечення інформаційної безпеки, що у подальшому призведе до зміни темпів розвитку наукоємного сектору, негативних економічних впливів на державу та її становище на міжнародній арені. Шляхом забезпечення ефективної діяльності наукоємних видів економічної діяльності доцільною є розробка концепції управління інформаційною безпекою. Концепція забезпечення інформаційної безпеки в наукоємному секторі має визначати систему поглядів на проблему забезпечення безпеки інформації в державі, на підприємствах та виробництвах, і являє собою систематизований виклад цілей і завдань захисту, основних принципів побудови, організаційних, технологічних і процедурних аспектів забезпечення безпеки інформації в наукоємному секторі.

Створення концепції інформаційної безпеки наукоємного сектору у майбутньому дозволить:

1. оцінити стан безпеки інформації, виявити джерела внутрішніх і зовнішніх загроз інформаційній безпеці, визначити пріоритетні напрямки запобігання, відображення і нейтралізації цих загроз;

2. розробити розпорядчі та нормативно–методичні документи стосовно інформаційної безпеки;

3. провести організаційні та технічні заходи по забезпечення інформаційної безпеки в наукоємних виробництвах.

Здійснення цих заходів забезпечить створення єдиної, цілісної і скоординованої системи інформаційної безпеки наукоємного сектору економіки і створить умови для її подальшого розвитку ті підвищення рівня конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Висновки

1. Наукоємний сектор стає пріоритетним для держави, оскільки прямо впливає на розвиток національної економіки, а отже й на конкурентоспроможність держави на міжнародній арені, а управління інформаційною безпекою наукоємного сектору є стратегічним напрямком розвитку, впливає на економічну безпеку національної економіки, на науково–технічний прогрес держави.

2. Необхідність забезпечення та ефективного управління інформаційною безпекою наукоємного сектору економіки зумовлена стрімким розвитком інформатизації, коли інформація ста-

ла ключовою економічною категорією, а також зростають вимоги до рівня наукоємності продукції на світових ринках. Передовими країнами світу стають ті, що виготовляють високотехнологічну продукцію, використовуючи при цьому новітні розробки та технології, забезпечуючи високий рівень впровадження інновацій, а також приділяють увагу власній енергоефективності.

3. Важливим фактором забезпечення інформаційної безпеки є інноваційний. Адже швидкий розвиток технологій вимагає такого ж швидкого рівня модернізації існуючих систем безпеки.

Список використаних джерел

1. Манойленко О. В. (2014). Теоретико–методичні аспекти вдосконалення державної інвестиційної політики з розвитку сектору наукоємних виробництв. Проблеми економіки, 4, 104–109. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_4_14>.

2. Глушак В. В. Підхід до аналізу загроз інформаційної безпеки з використанням байєсівських мереж [Електронний ресурс] / В. В. Глушак, О. М. Новіков // Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія. – 2012. – № 2. – С. 12–17. – Електрон. версія друк. вид. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Itki_2012_2_4 – Дата останнього доступу: 23.11.2016. – Назва з екрану

3. Ліпкан В. А. Національна безпека України : [навч. посіб.] / В. А. Ліпкан. – К. : Кондор, 2008. – 552 с.

4. Цимбалюк В. Окремі питання щодо визначення категорії «інформаційна безпека» у нормативно–правовому аспекті / В. Цимбалюк // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. – 2004. – № 8. – С. 30–33.

5. Горбатюк О.М. Сучасний стан та проблеми інформаційної безпеки України на рубежі століть / О.М. Горбатюк // Вісник Київського університету імені Т. Шевченка. – 1999. – Вип. 14: Міжнародні відносини. – С. 46–48.

6. Борисенко П.А. Методичні підходи до визначення поняття «наукоємне виробництво» (на прикладі авіаційної промисловості) / П.А. Борисенко // Схід. – 2008. – № 5 (89). – С. 27–32.

7. Кошевий М. Формування організаційно–економічних умов розвитку наукоємних виробництв у промисловості України [Електронний ресурс] / М. Кошевий // Економіст. – 2013. – № 8. – С. 58–60. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_8_15 – Дата останнього доступу: 23.11.2016. – Назва з екрану.

8. Наука и высокие технологии России на рубеже третьего тысячелетия (социально–экономические

УДК 339.97; 351.82

О.І. ЖИЛИНСЬКА,

д.е.н., доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Економічний зміст експортного контролю

У науковій праці наведено результати узагальнень економічного змісту експортного контролю. Проаналізовано визначення експортного контролю, що наводяться у різних джерелах. Експортний контроль розглядається як економічний регулятор (економічний інструмент державної зовнішньоекономічної політики). Відзначено, що експортний контроль значимо впливає на показники виробничої та фінансової діяльності підприємств, що займаються виробництвом та постачанням товарів та послуг військового призначення. Відтак, запропоновано розглядати експортний контроль як економічний фактор розвитку військово-промислового комплексу та суміжних галузей. Вказано на необхідність розробки теоретичних та методичних положень організаційно-економічного механізму експортного контролю. Показано, що експортний контроль може бути предметом економічного дослідження.

Ключові слова: експорт, контроль, експортний контроль, економічні регулятори.

О.И. ЖИЛИНСКАЯ,

д.э.н., доцент, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Экономическое содержание экспортного контроля

В научном труде приведены результаты обобщений экономического содержания экспортного контроля. Проанализированы определения экспортного контроля, которые приводятся в разных источниках. Экспортный контроль рассматривается как экономический регулятор (экономический инструмент государственной внешнеэкономической политики). Отмечено, что экспортный контроль значимо влияет на показатели производственной и финансовой деятельности предприятий, которые занимаются производством и снабжением товаров и услуг военного назначения. Следовательно, предложено рассматривать экспортный контроль как экономический фактор развития военно-промышленного комплекса и смежных отраслей. Указано на необходимость разработки теоретических и методических положений организационно-экономического механизма экспортного контроля. Показано, что экспортный контроль может быть предметом экономического исследования.

Ключевые слова: экспорт, контроль, экспортный контроль, экономические регуляторы.

O. ZHILINSKA,

doctor of economics sciences, associate professor, Taras Shevchenko Kyiv National University

Economic maintenance of export control

In scientific labour is resulted results of generalizations of economic maintenance of export control. Determinations of export control, which are pointed in different sources, are analysed. Export control is examined as an economic regulator (economic instrument of public external economic policy). It is marked that export control meaningfully influences on production and financial performance of enterprises which are engaged in a production and supply of commodities and services of military-oriented indicators. Consequently, it is suggested to examine export control as economic factor of development of military industrial complex and contiguous industries. It is indicated on the necessity of development of theoretical and methodical positions organizationally economic to the mechanism of export control. It is rotined that export control can be the article of economic research.

Key words: export, control, export control, economic regulators.

Постановка проблеми. В переважній більшості держав світу стримується (або навіть забороняється) експорт товарів військового та

подвійного призначення, новітніх наукових розробок та новітніх технологій з військової та спеціальної (правоохоронної) тематики.